

Materiały cyfrowe w nauce języka rzadko nauczanego na przykładzie języka szwedzkiego

DOI: 10.47050/jows.2023.4.53-60

Język szwedzki jest językiem rzadko nauczany, co skutkuje brakiem wykwalifikowanych nauczycieli oraz mało zróżnicowaną ofertą materiałów dydaktycznych. W ostatnim czasie zainteresowanie językiem szwedzkim znacznie wzrosło, w związku z czym tradycyjne podręczniki przestały zaspokajać potrzeby edukacyjne różnych grup uczniów. Dostępne są jednak materiały w wersji cyfrowej – zarówno przeznaczone do nauki języka, jak i potencjalnie możliwe do użycia w tym celu.

W czasie gdy podkreśla się wspieranie wielo- i różnorodności, nauczanie języków rzadziej używanych nabrało większego niż dotychczas znaczenia. Jednocześnie samo pojęcie języków rzadziej używanych pojawia się w wielu kontekstach i obejmuje różne języki. Uznanie danego języka za rzadziej używany może odbywać się z punktu widzenia politycznego, demograficznego czy edukacyjnego. Z jednej strony zalicza się do nich języki mniejszości narodowych bądź języki regionalne – często są one specjalnie chronione na terenie danego kraju, co w Europie wynika z zapisów Europejskiej karty języków regionalnych i mniejszościowych (Rada Europy 1992). Za języki rzadziej używane uważa się także te o niewielkiej liczbie użytkowników, lecz dominujące w danym kraju. Określa się je mianem „języków małych państw” (ang. *Small-State languages*) i jako takie znajdują się one w centrum zainteresowania organizacji zajmujących się ich promowaniem (np. Sieć Promowania Różnorodności Językowej NPLD). W tym przypadku pojawia się jednak pytanie, zgodnie z jakimi kryteriami dany kraj uznaje się za małe państwo, którego mieszkańcy posługują się językiem rzadziej używanym. Najpowszechniejszym wyznacznikiem jest wg Maassa (2009) maksymalna liczba mieszkańców. Za państwa małe uważa się najczęściej państwa posiadające nie więcej niż 1,5 miliona mieszkańców (The Commonwealth 2022; Bank Światowy 2022). Spośród państw europejskich niemal ¼ spełnia to kryterium, jednak tylko w niektórych z nich językiem urzędowym jest język posiadający poniżej 1,5 miliona użytkowników (np. estoński czy maltański). W większości takich państw językami urzędowymi i powszechnie używanymi są te z wieloma użytkownikami, tj. włoski (San Marino), niemiecki (Liechtenstein, Luksemburg), grecki i turecki (Cypr) czy ormiański (Armenia). Nie można więc postawić znaku równości między językiem małego państwa a językiem rzadziej używanym, choć bez wątplenia te rzadziej używane występują na terenie takich krajów. Języki regionalne, mniejszościowe czy języki małych państw są z pewnością rzadziej używanymi z politycznego punktu widzenia. Taki status związany jest także z ochroną prawną – ów język albo stanowi język urzędowy danego kraju, albo państwo ma obowiązek zapewnić jego naukę „na wszystkich stosownych poziomach” (art. 7 punkt 1f Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych).

Z punktu widzenia kryterium politycznego wszystkie inne języki nie są rzadziej używanymi. Jednak przy siedmiu tysiącach języków na świecie kilka bez wątplenia to języki bardzo duże, z wieloma milionami

IWONA KOWAL
Uniwersytet Jagielloński

użytkowników (angielski, mandaryński, hiszpański czy francuski), a większość to języki średnie, w których przypadku liczba użytkowników wynosi do kilkudziesięciu milionów, czy języki małe używane przez maksymalnie kilka milionów osób. Przy uwzględnieniu kryterium demograficznego za języki rzadziej używane można by więc, podobnie jak w przypadku kryterium politycznego, uznać te z maksymalnie 1,5 milionem użytkowników.

Dla potrzeb niniejszego opracowania istotne wydaje się kryterium edukacyjne, według którego za język rzadziej używany można uznać taki, który na świecie czy na terenie danego kontynentu nie jest powszechnie oferowany jako język obcy w edukacji pierwszego czy drugiego stopnia. Oczywiście w sposób pośredni wynika to z sytuacji politycznej czy geograficznej. W tym przypadku pojęcie języka rzadziej używanego byłoby tożsame z pojęciem języka rzadko nauczanego. W kontekście europejskim nie są to z pewnością angielski, hiszpański, francuski, niemiecki, włoski czy rosyjski, gdyż znajdują się one w ofercie edukacyjnej w szkołach w niemal każdym kraju Europy. Hiszpański nie jest nauczany jedynie w Albanii, Macedonii Północnej i Liechtensteinie, a włoski w Portugalii i Grecji (UNESCO 2009; Ministria E Arsimit Dhe Sportit 2016; Eurostat 2020). Pozostałe języki obecne na terenie Europy można więc uznać za rzadziej używane i nauczane. W dalszej części niniejszego opracowania określić tych będą używać wymiennie.

Język szwedzki jako język rzadko nauczany

Język szwedzki z około 10 milionami użytkowników nie stanowi języka rzadziej używanego z punktu widzenia politycznego, z perspektywy demograficznej można natomiast uznać go za język o średniej liczbie użytkowników. W kontekście edukacyjnym jest jednak z pewnością językiem rzadko nauczonym. W Europie znajduje się w ofercie edukacyjnej szkół w Finlandii (gdzie jako drugi język urzędowy jest obowiązkowy), w Islandii, Estonii, Litwie, Łotwie, Niemczech, Rosji i na Węgrzech (Riksföreningen Sverigekontakt). W Polsce kilka szkół oferuje naukę szwedzkiego jako jednego z języków do wyboru. Szwedzki nauczany jest w 11 ośrodkach akademickich, z czego 6 proponuje jego naukę jako języka kierunkowego (Ateneum Szkoła Wyższa, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet SWPS i Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera). Żadna z tych placówek nie posiada jednak w programie studiów dla tych kierunków kształcenia nauczycielskiego. Niemal nieobecne są tu także przedmioty z zakresu nauki i nauczania języków. Jedynie Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet SWPS oferują w programie studiów drugiego stopnia przedmiot metodyka nauczania języków obcych, a Uniwersytet Jagielloński dodatkowo opcjonalny kurs o nazwie „Nauka i nabywanie języków”. Zainteresowanie nauką szwedzkiego jest jednak spore, o czym świadczy nie tylko duża liczba kandydatów ubiegających się o przyjęcie na studia kierunkowe w tym zakresie, lecz także oferowanie nauki języka szwedzkiego przez wiele szkół językowych czy przez prywatnych nauczycieli. Na stronie e-korepetycje.net język szwedzki pojawia się jako jeden z najczęściej proponowanych języków (poza sześcioma ww. najczęściej nauczonymi w Europie oraz chińskim, japońskim, ukraińskim, portugalskim i norweskim). Na uwagę zasługuje tutaj fakt, że z wyjątkiem norweskiego pozostałe języki należą do 40 najczęściej używanych na świecie (Nationalencyklopedin). Istnieje zatem duże prawdopodobieństwo, że osoby nauczające języka szwedzkiego w większości przypadków nie posiadają żadnego przygotowania pedagogicznego czy wiedzy z zakresu nauczania języków obcych, w szczególności języka szwedzkiego. Nie posiadają także ukierunkowanej wiedzy na temat materiałów dydaktycznych odpowiednich dla danej grupy uczniów, co może skutkować stosowaniem wyłącznie tych podręczników, z których sami korzystali podczas nauki języka, bez uwzględnienia innych źródeł.

Różnorodność uczniów języka szwedzkiego

W ostatnich latach zauważa się znaczny wzrost zainteresowania nauką języka szwedzkiego. Związane to jest z wieloma aspektami natury społecznej, ekonomicznej czy kulturowej.

Polacy od dawna stanowią jedną z największych grup ludności w Szwecji (spośród ponad dwustu) – obecnie czwartą pod względem wielkości – po imigrantach z Syrii, Iraku i Finlandii (Statistikmyndigheten SCBa). W XXI wieku imigracja do Szwecji nasiliła się po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Od tego czasu wyjeżdża tam ok. 5000 osób rocznie, tj. pięciokrotnie więcej niż przed członkostwem w UE (Statistikmyndigheten SCBb). Większość nie podaje powodu osiedlenia się w Szwecji, lecz wśród tych, którzy udostępnili te dane, najwięcej przyjechało w celach zarobkowych lub jako rodziny osób tam pracujących (Statistikmyndigheten SCBc). Część z nich z dużym prawdopodobieństwem przed wyjazdem uczyła się języka na kursach organizowanych przez szkoły językowe czy instytucje pośredniczące w zatrudnieniu w Szwecji, względnie pobierała prywatne lekcje indywidualne. Inni rozpoczęli naukę dopiero po przyjeździe w ramach oferowanych przez gminy bezpłatnych kursów język szwedzki dla imigrantów (szw. *Svenska för invandrare*, w skrócie *sfi*). Warunkiem uczestnictwa w tego typu zajęciach jest ukończenie 16 lat życia oraz bycie zarejestrowanym w Szwecji. Dzieci natomiast mają możliwość nauki języka w szkole w ramach przedmiotu język szwedzki jako drugi (szw. *Svenska som andraspråk*).

Zainteresowanie Szwecją, co przekłada się także na zainteresowanie nauką języka szwedzkiego, znacznie wzrosło dzięki dużej popularności literatury szwedzkiej – w szczególności powieści kryminalnych. Nie bez znaczenia pozostaje także kultura Szwecji oraz jej proekologiczne działania, od dawna będące znakiem rozpoznawczym tego kraju. Część zainteresowanych decyduje się na naukę języka i kultury Szwecji w ramach studiów kierunkowych – filologii szwedzkiej czy skandynawistyki – większość jednak uczęszcza na kursy językowe, a swoją wiedzę na temat kraju pogłębia samodzielnie. Ten rodzaj motywacji dotyczy jednak każdego języka. Charakterystyczna dla zainteresowania nauką języka szwedzkiego jest większa obecność wytworów kultury szwedzkiej oraz względy ekonomiczne. Szwecja jest ważnym partnerem gospodarczym Polski – obecnie na terenie naszego kraju działa ponad 700 przedsiębiorstw z kapitałem szwedzkim, zatrudniających niemal 60 tysięcy pracowników (GUS 2022). Z pewnością nie wszyscy znają język szwedzki i często nie ma takiej potrzeby z uwagi na specyfikę działalności. Z drugiej strony na rynku polskim działa wiele nieszwedzkich firm zagranicznych obsługujących podmioty szwedzkie i zatrudniających osoby znające język szwedzki w celu zapewnienia bezpośredniej komunikacji zawodowej. Wielu studentów filologii szwedzkiej za powód wyboru kierunku podaje właśnie możliwość znalezienia dobrze płatnej pracy (Kowal 2019), gdyż bardzo często absolwenci i inne osoby z biegłą znajomością języka szwedzkiego zostają zatrudnieni w przedsiębiorstwach współpracujących z firmami szwedzkimi czy działających na rynku szwedzkim.

Wśród osób uczących się języka szwedzkiego zarówno w Polsce, jak i w Szwecji zauważyć można kilka specyficznych grup uczniów. Jedną z nich są grupy zawodowe. W ostatnich latach znacznie wzrosło zapotrzebowanie na pracowników branży medycznej i budowlanej w Szwecji, stąd wiele firm rekrutuje, jednocześnie oferując przed wyjazdem kursy językowe. Z uwagi na specyfikę pracy znajomość języka szwedzkiego jest niezbędna w przypadku zawodów medycznych, takich jak pielęgniarki i lekarze, i dla tych grup oferowane są kursy obejmujące naukę języka ogólnego i specjalistycznego. Pracownicy sektora budowlanego albo uczą się prywatnie w szkołach językowych, albo w ramach kursów oferowanych przez pracodawcę i dedykowanych danej grupie. W Szwecji nie ma wymogu znajomości języka szwedzkiego przez każdą osobę zatrudnioną, jednak zazwyczaj od podwykonawców inwestycji budowlanych wymaga się, aby personel kierowniczy potrafił porozumiewać się w tym języku z uwagi na konieczność kontaktów z innymi podwykonawcami, projektantem czy urzędami. Jednocześnie pracownicy niższego szczebla wielokrotnie potrzebują znajomości języka na poziomie komunikacyjnym w celu porozumienia się z innymi osobami wykonującymi prace na tym samym odcinku (w hali produkcyjnej, na placu budowy itp.). Trzecią, specyficzną grupą zawodową, są studenci filologii, którzy naukę języka i kultury Szwecji wiążą z późniejszą pracą zawodową – jako tłumacze, redaktorzy,

pracownicy sektora kultury czy edukacji. Poza tymi grupami dorosłych uczniów w miarę jednorodną (wiekowo) są także grupy dzieci przybyłych do Szwecji i uczęszczających na zajęcia z języka szwedzkiego jako drugiego, choć w tym przypadku są one bardzo zróżnicowane narodowościowo. Pozostali uczestnicy kursów nie różnią się zasadniczo od uczniów innych języków obcych. Kształcą się najczęściej indywidualnie lub w szkołach językowych, w których grupy bywają różnorodne wiekowo, społecznie, jak i z punktu widzenia doświadczeń edukacyjnych.

Przy takiej różnorodności uczniów:

- ➔ medykach przyzwyczajonych do ciągłego doksztalcania się i ukierunkowanych na naukę języka specjalistycznego,
- ➔ pracownikach branży budowlanej mających za sobą krótkie doświadczenie w nauce języków obcych,
- ➔ wielojęzycznych studentach filologii,
- ➔ uczestnikach kursów w szkołach językowych,

prawdziwym wyzwaniem dla nauczyciela jest dobór odpowiednich materiałów, treści i metod kształcenia. Jest to szczególnie istotne, gdy weźmie się pod uwagę, że szwedzki jest językiem rzadko nauczonym, co skutkuje niewielką ofertą gotowych pomocy dydaktycznych. Brak materiałów w powiązaniu z brakiem przygotowania pedagogicznego nauczycieli języka szwedzkiego powoduje, że opracowanie kursu dla danej grupy czy osoby indywidualnej w znacznym stopniu opiera się na intuicji lektora, jego kreatywności i własnych doświadczeniach jako ucznia. Dobór pomocy edukacyjnych odbywa się wówczas najczęściej na podstawie ogólnej opinii na temat danego podręcznika – stąd ostatnio najczęściej korzysta się z *Rivstart* Pauli Levy Scherrer i Karla Lindemalma, wydawanego przez szwedzkie wydawnictwo *Natur & Kultur*, specjalizujące się w publikacjach dydaktycznych. Faktycznie, jest to pozycja przemyślana i umożliwiająca rozwijanie wielu kompetencji językowych. To jednak podręcznik drogi – dwukrotnie droższy od wielu podręczników do nauki języków często nauczanych, dostępnych na rynku polskim. Poza tym nie można go stosować jako jedyne źródło, szczególnie w przypadku specyficznych grup uczniów wymienionych powyżej.

Materiały cyfrowe w nauczaniu języka szwedzkiego

Specyfika uczniów zawsze wymaga od nauczyciela dostosowania materiałów i metod nauczania do wieku, poziomu wykształcenia czy potrzeb edukacyjnych. W wielu przypadkach – na przykład podczas zajęć z pracownikami budowlanymi czy lekarzami – typowy triadyczny układ lekcji: prezentacja nowego zagadnienia – ćwiczenie – własna produkcja, musi ulegać ciągłej modyfikacji. Klasyczne podręczniki nie są w stanie zapewnić realizacji celów nauczania w tak różnorodnych grupach. W ostatnim czasie w coraz większym zakresie stosuje się materiały cyfrowe, zarówno aplikacje komputerowe, jak i materiały audiowizualne na przenośnych nośnikach czy dostępne w internecie, stanowiące nieodłączną część nauczania wspomaganego komputerowo (CALL – *Computer-Assisted Language Learning*). W Szwecji tego typu źródła są bardzo rozpowszechnione i można podzielić je na dwie grupy.

Pierwsza grupa to treści cyfrowe stworzone w uproszczonej wersji językowej (szw. *lättläst*, ang. *easy*). Powstały one z myślą o osobach uczących się szwedzkiego oraz tych, którym przeczytanie i zrozumienie tekstu (np. z uwagi na różnego rodzaju dysfunkcje) w języku standardowym może sprawiać trudność. Są to materiały charakteryzujące się nie tylko użyciem prostych konstrukcji językowych, lecz także modyfikacją treści poprzez dodawanie informacji ułatwiających zrozumienie komunikatu bądź usuwanie fragmentów potencjalnie niezrozumiałych. Należy przy tym podkreślić, że teksty w uproszczonej wersji nie są tożsame z propagowanymi obecnie na świecie tekstami napisanymi przystępnym językiem, powszechnie nazywanym *prostym językiem* (szw. *klarspråk*, ang. *plain language*), który obejmuje głównie teksty urzędowe zmodyfikowane strukturalnie i leksykalnie w celu zwiększenia stopnia ich zrozumienia szerokiemu gronu odbiorców, tj. całej populacji. Podstawowa

różnica między tekstami napisanymi językiem uproszczonym a językiem przystępnym polega zatem na domyślnych głównych odbiorcach (Leskelä, Mustajoki i Piehl 2022).

Teksty w uproszczonej wersji językowej od dawna stanowią w Szwecji nieodłączny element oferty literackiej i dydaktycznej. Aktywne działania na rzecz stosowania uproszczonego języka w publikacjach dla osób z dysfunkcjami czy słabo znających język szwedzki rozpoczęły się już pod koniec lat 60. XX wieku (Bohman 2021: 528). To znacznie wcześniej niż np. w Polsce, gdzie pierwsze tego typu teksty pojawiły się dopiero na początku XXI wieku (Przybyła-Wilkin 2021: 402). Obecnie materiały do nauki języka szwedzkiego stworzone dla tych grup odbiorców występują zarówno w wersji papierowej, jak i cyfrowej. Dużą zaletą źródeł elektronicznych jest nie tylko łatwy, często bezpłatny dostęp przez internet, lecz także łączenie tekstu pisanego z mówionym. Zazwyczaj słowu pisanemu towarzyszy wersja audio z możliwością dostosowania tempa czytania, podświetlenia aktualnie czytanego wyrazu czy całego zdania lub powiększenia czcionki. W wersji uproszczonej oferowane są na przykład codzienne wiadomości w formie gazety internetowej 8sidor.se, dostępnej także w wersji papierowej oraz jako aplikacja na urządzenia przenośne (8 Sidor). Wydawcą publikacji jest Urząd ds. dostępności mediów (szw. *Myndigheten för tillgängliga medier*), który poza produkcją samych treści udostępnia także na swojej stronie internetowej materiały dla nauczycieli, pomagające w pracy z tekstami – krzyżówki zawierające wyrazy z wiadomości, pytania do tekstów sprawdzające ich zrozumienie itp. Podobną tematykę w uproszczonej wersji językowej oferuje także publiczne radio szwedzkie Sveriges Radio (*sverigesradio.se*). Program nazywa się *Radio Sweden på lätt svenska* i, jak podaje wydawca, skierowany jest do osób niedawno przybyłych do Szwecji. Także i w tym przypadku wiadomości można nie tylko przeczytać, lecz także odsłuchać. Wydawca oferuje ponadto ćwiczenia do tekstów, pomagające w rozwijaniu sprawności słuchania w języku obcym. Tym, co różni materiał dźwiękowy gazety 8 Sidor od wiadomości radiowych, jest sposób odczytywania zapisanego tekstu. W 8 Sidor wypowiedzany jest on płynnie, zgodnie z prozodią charakteryzującą standardowy tekst mówiony, choć, jak wspomniano powyżej, możliwe jest dostosowanie tempa wypowiedzi. W wiadomościach radiowych w wersji uproszczonej każdy wyraz jest wyraźnie artykułowany, co brzmi dość nienaturalnie i zniekształca prozodię wypowiedzi. Poza *Radio Sweden på lätt svenska* Radio Szwedzkie oferuje także podobny program – *Klartext* – prezentujący wiadomości „w spokojniejszy sposób i przy użyciu łatwiejszych słów” (*Läs mer om programmet* 2008). Nie jest on jednak *stricto* przeznaczony do nauki języka szwedzkiego, lecz raczej dedykowany osobom, dla których zrozumienie tradycyjnych codziennych wiadomości może być trudne.

Druga grupa materiałów cyfrowych jest bardzo obszerna i obejmuje zdigitalizowane wersje podręczników papierowych, aplikacje komputerowe do nauki języka oraz materiały dydaktyczne domyślnie przeznaczone do nauki określonych treści tematycznych, które można także wykorzystać do nauki języka obcego. Elektroniczne odpowiedniki klasycznych podręczników najczęściej dostępne są na określony czas, od 12 do 36 miesięcy. Po upływie tego okresu licencja wygasa, ale można ją odnowić. Oferowane są także rozwiązania pośrednie, np. w przypadku wyżej wymienionego popularnego podręcznika *Rivstart*, który nie jest dostępny w formie w pełni zdigitalizowanej, istnieje możliwość bezpłatnego korzystania z cyfrowego materiału dodatkowego obejmującego pliki dźwiękowe – odczytywane teksty i ćwiczenia językowe – oraz interaktywne ćwiczenia gramatyczne i leksykalne.

Choć cyfrowe wersje podręczników to w wielu przypadkach materiały interaktywne, domyślnie stanowią one wsparcie dla zajęć prowadzonych przez nauczyciela. Aplikacje komputerowe są z kolei tworzone jako materiały do samodzielnej pracy. Obecnie bardzo popularne stało się Duolingo (Duolingo), reklamujące się jako „najlepszy na świecie sposób na naukę języka”. Językiem instrukcji aplikacji, w odróżnieniu od innych materiałów do nauki szwedzkiego, jest nie szwedzki, tylko angielski. Nadzrędnym celem Duolingo jest nauka w formie zabawy. Aplikacja oferuje ćwiczenia interaktywne, między innymi w postaci

tłumaczenia pojedynczych zdań z języka angielskiego na szwedzki, ćwiczeń polegających na ułożeniu zdań z pojedynczych wyrazów czy podaniu brakujących wyrazów w zdaniu. Są to zatem klasyczne polecenia powszechnie wykorzystywane w podręcznikach. Z uwagi na fakt, że Duolingo domyślnie przeznaczone jest do samodzielnej nauki języka, każde ćwiczenie kończy się informacją zwrotną na temat prawidłowości wykonania danego polecenia. Duolingo stanowi najbardziej popularną aplikację do nauki języka szwedzkiego w Szwecji. Ponad jedna czwarta jej użytkowników w Szwecji uczy się właśnie języka szwedzkiego (*What Is the Most Popular Language to Study in Your Country?* 2016). Wynika z tego, że osoby przybyłe do Szwecji prawdopodobnie używają jej jako narzędzia dodatkowego, poza kursami *svenska för invandrare* – ewentualnie zamiast uczestnictwa w tych kursach. Z uwagi na nowość aplikacji brakuje badań sprawdzających skuteczność jej zastosowania. Jednak jak pokazała Tokarczyk (2023), Duolingo zawiera wiele elementów utrudniających samodzielną naukę, np. brak zanurzenia w kontekście, brak progresji materiału językowego czy logicznego powiązania elementów ćwiczeń. Poza Duolingo, które oferuje naukę języka ogólnego, istnieją także aplikacje ułatwiające poznanie języka specjalistycznego czy skierowane do określonych grup zawodowych. Najczęściej są to jednak narzędzia komercyjne (np. *lingio*, *Lingio – Branschskräd yrkessvenska*), przeznaczone dla osób przybyłych do Szwecji i pracujących w określonym zawodzie: kierowców autobusów, opiekunów osób starszych czy pracowników gastronomii.

Ostatnią grupą materiałów cyfrowych, które z powodzeniem można stosować do nauki języka szwedzkiego, są audycje edukacyjne dostępne w radiu i telewizji. Radio szwedzkie oferuje program o nazwie *Utbildningsradio* (pol. radio edukacyjne), w ramach którego udostępnione są w internecie audycje z wielu dziedzin, dostosowane do różnych poziomów edukacji. Na stronie urplay.se znajdują się materiały podzielone na wiele kategorii, m.in. naukę i technikę, kulturę i historię, język, społeczeństwo i inne. Każdy plik jest opisany pod kątem poziomu edukacyjnego grupy docelowej oraz tematyki czy przedmiotu, w ramach którego program można wykorzystać na zajęciach. Poza tym istnieje możliwość włączenia transkrypcji w języku szwedzkim oraz ustawienia tempa mówienia – od bardzo wolnego do bardzo szybkiego, co z pewnością stanowi dodatkowy atut. Ponadto w przypadku wielu audycji dostępne są bezpłatne materiały dla nauczyciela i karty pracy dla ucznia w formacie PDF.

Cyfrowe treści, choć nie są one przygotowane do wykorzystania w edukacji, oferuje także szwedzka telewizja publiczna. Na platformie svtplay.se znajduje się wiele programów, które, podobnie jak w przypadku radia edukacyjnego, pogrupowano według kategorii tematycznych. Znajdziemy tam narzędzia ułatwiające pracę z tekstem podczas nauki języka szwedzkiego jako obcego: można włączyć transkrypcję lub wersję z wyraźną wymową, opierającą się na wygłoszeniu dźwięków w tle i wypukleniu zasadniczego tekstu mówionego. Wariant ten jest wprawdzie domyślnie przewidziany dla osób gorzej słyszących, jednak z powodzeniem może być wykorzystywany w celu ułatwienia zrozumienia tekstu podczas nauki języka. Minusem programu [svtplay](http://svtplay.se) jest brak dostępności wszystkich materiałów za granicą, ponieważ część z nich objęto prawami autorskimi i można je publikować wyłącznie w Szwecji.

Zakończenie

Mimo pewnych ograniczeń natury finansowej lub prawnej brak klasycznych materiałów do nauki języka szwedzkiego z powodzeniem można zrekompensować, wykorzystując materiały cyfrowe. Ich dużą zaletą jest różnorodność, aktualność przekazywanych informacji, interaktywność oraz niejednokrotnie także dostępność dodatkowych treści ułatwiających przeprowadzenie lekcji. Poza tym na uwagę zasługuje dwukanałowość zasobów elektronicznych – tekst pisany może być jednocześnie odczytywany, co ułatwia samodzielną naukę języka i w szczególności wpływa na rozwój wymowy oraz płynności. Niezmiennie ważny pozostaje jednak odpowiedni dobór tych narzędzi, w zależności od specyfiki uczniów i ich potrzeb. W przypadku określonych grup zawodowych udających się do Szwecji można bez

wątpienia skorzystać z aplikacji komputerowych. W grupach różnorodnych, tj. na kursach językowych, media cyfrowe będą dobrym rozwiązaniem w pracy z uczniami na poziomie początkującym, jak i średniozaawansowanym. W przypadku nauczania każdego języka obcego, nie tylko szwedzkiego, kluczową rolę w wyborze i późniejszym stosowaniu materiałów odgrywa przygotowanie merytoryczne nauczyciela. Osoby bez odpowiednich kwalifikacji będą musiały poświęcić treściom cyfrowym dużo więcej czasu niż klasycznym podręcznikom. Dotyczy to zarówno fazy planowania zajęć, jak i ich ewaluacji oraz podjęcia decyzji o przydatności zastosowanego materiału w danej grupie. Podobnie jak w przypadku tradycyjnych pomocy naukowych, kluczowe w doborze treści cyfrowych jest, poza dopasowaniem do poziomu językowego i wiekowego uczniów, dostosowanie ich do faktycznych potrzeb odbiorców. Materiały elektroniczne mają tę przewagę nad tradycyjnymi podręcznikami, że powstają na bieżąco i zawierają aktualną tematykę z wielu domen, co bez wątpienia ułatwia nauczycielom języków obcych szybkie odpowiadanie na te potrzeby.

BIBLIOGRAFIA

- 8 Sidor, <8sidor.se>, [dostęp: 31.08.2023].
- Bank Światowy (2022), <worldbank.org/en/country/smallstates/overview>, [dostęp: 4.08.2022].
- Bohman, U. (2021), *Easy Language in Sweden*, [w:] U. Vanhatalo, C. Lindholm (red.), *Handbook of Easy Languages in Europe*, Berlin: Frank & Timme GmbH, s. 527–567.
- Duolingo, <duolingo.com>, [dostęp: 10.09.2023].
- e-korepetycje, <e-korepetycje.net>, [dostęp: 5.08.2022].
- Europejska karta języków regionalnych lub mniejszościowych, sporządzona w Strasburgu dnia 5 listopada 1992 r., <shorturl.at/bfhAU>, [dostęp: 8.10.2023].
- Eurostat (2020), <shorturl.at/rzIQ5>, [dostęp: 5.08.2022].
- GUS (2022), *Działalność gospodarcza przedsiębiorstw w kapitałem zagranicznym w 2021 roku*, <shorturl.at/mrCU3>, [dostęp: 30.08.2023].
- Kowal, I. (2019), *Motywacja do studiowania filologii szwedzkiej jako filologii rzadkiej*, „Języki Obce w Szkole”, nr 2, s. 37–41.
- *Läs mer om programmet* (2008), <sverigesradio.se/artikel/237007>, [dostęp: 10.09.2023].
- Leskelä, L., Mustajoki, A., Piehl, A. (2022), *Easy and plain languages as special cases of linguistic tailoring and standard language varieties*, „Nordic Journal of Linguistics”, nr 45(2), s. 194–213.
- *Lingio-Branschsäkrad yrkessvenska*, <www2.lingio.com/sv>, [dostęp: 10.09.2023].
- Maass, M. (2009), *The elusive definition of the small state*, „International Politics”, nr 46, s. 65–83.
- Ministria E Arsimit Dhe Sportit (2016), <rm.coe.int/language-education-policy-profile-albania-country-report/16807b3b2d>, [dostęp: 5.08.2023].
- Nationalencyklopedin, *Språken i världen*, <www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/sprak/spraken-i-varlden>, [dostęp: 11.03.2023].
- Przybyła-Wilkin, A. (2021), *Easy Language in Poland*, [w:] C. Lindholm, U. Vanhatalo (red.), *Handbook of Easy Languages in Europe*, Berlin: Frank & Timme GmbH, s. 401–412.
- Rada Europy (1992), *European Charter for Regional or Minority Languages*, <rm.coe.int/1680695175>, [dostęp: 5.08.2022].
- Riksföreningen Sverigekontakt, *Grund- och gymnasieskolor utomlands där svenska läses som ett främmande språk*, <shorturl.at/IDEV8>, [dostęp: 11.03.2023].
- Statistikmyndigheten SCBa, *Befolkning efter födelse- och ålder*, <shorturl.at/jvKP5>, [dostęp: 11.08.2023].
- Statistikmyndigheten SCBb, *Invandringar efter ut-/inflyttningsland och år*, <shorturl.at/acRTW>, [dostęp: 11.03.2023].

- Statistikmyndigheten SCBc, *Invandringar (medborgare utom Norden) efter grund för bosättning, medborgarskapsland och år*, <shorturl.at/owLWY>, [dostęp: 11.03.2023].
- The Commonwealth (2022), <thecommonwealth.org/our-work/small-states>, [dostęp: 4.08.2022].
- Tokarczyk, M. (2023), *Duolingo och Rivstart A1A2 – analys av en traditionell och en digital lärobok* [niepublikowana praca magisterska], Kraków: Uniwersytet Jagielloński.
- UNESCO (2009), <en.unesco.org/creativity/bosnia-herzegovina-education-indicator-multilingual>, [dostęp: 5.08.2022].
- *What is the most popular language to study in your country*, [blog] <blog.duolingo.com/which-countries-study-which-languages-and-what-can-we-learn-from-it/>, [dostęp: 10.09.2023]

DR HAB. IWONA KOWAL, PROF. UJ [Pracowniczka](#)
Katedry Nordystyki w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół procesów rozwoju umiejętności językowych, wielojęzyczności i psycholingwistyki, ze szczególnym uwzględnieniem procesu tworzenia tekstu. W swoich badaniach skupia się przede wszystkim na języku szwedzkim jako kolejnym języku obcym. Prowadzi badania interdyscyplinarne, wykorzystując m.in. teorię złożoności i teorię systemów dynamicznych.

Artykuł został pozytywnie zaopiniowany przez recenzenta zewnętrznego „JOWS” w procedurze *double-blind review*.